

Capitolul I

Zori de libertate

Era liniște. Foarte liniște. Doar frunzele foșneau arareori și stins, abia mișcate de o adiere de vânt. Un greiere țârâia, mai mult ghicit decât auzit. Soarele era acum chiar deasupra văii înguste, așa că dogoarea era aproape insuportabilă pentru Ion, care stătea, cu capul gol, pe unul dintre versanții muntelui ce se ridica deasupra Vidrei de Sus. Din când în când se auzeau crengile uscate care trosneau sub copitele calului pe care Ion îl legase cu un capăt de frânghie de un copac, la umbră, ceva mai sus, la marginea pădurii.

Nici Ion nu știa ce îi venise să lase din mână securea cu coadă lungă, cu care de dimineață tăiasse din rădăcină, de sub pământ, trei brazi mari, după ce mai întâi se asigurase că aceștia au lemnul bun, potrivit pentru a face din el donițe și ciubere, să iasă din pădure și să coboare puțin pe versantul golaș al muntelui și să se așeze așa, fără un înțeles anume. Securea rămăsese acolo unde o aruncase, lângă un brad mai mărunțel, iar el ședea acum între ferigi, pe iarba arsă de soare și se uita. Dacă l-ai fi întrebat la ce se uită, Ion ți-ar fi răspuns cu glas liniștit, rar și parcă cumva cu durere, fără nici o intonație anume: „Ia, mă uit așa”. Ar fi făcut un semn vag cu mâna, fără a-ți arăta de fapt la ce se uită: la picioarele lui goale și pline praf, late ca ale oamenilor învățați de mici să umble desculți, zgâriate și cu pielea tăbăcită de atâta umblet sau la versantul opus celui pe care se afla și pe care iarba era la fel de îngălbenită.

-Viața îi și asta, gândi Ion cu supărare. Oricât lucrî, tăt nu te ajungi să îți fie o țără mai bine și să nu mai rabzi foame.

Răsuflă greu, mai mult un oftat venit din adâncul lui. Ca mai toți moșii, era sărac și abia își ducea zilele, mergând „în jos” la câmpie, vânzând sau schimbând pe bucate vasele de lemn pe care le făcea, cu mâna lui, din lemn de brad. Cei de la câmpie cumpărau bucuroși donițele și ciuberele moșilor, frumos împistrite cu fierul înroșit în foc, deși nu plăteau mai mult de câțiva cruceri pe câte o bucată, și oricum, cât poți să câștigi cu încărcătura pe care o poți pune pe un singur cal? Pușinii bani pe care îi câștiga la câmpie îi dădea fîscului, ca toți ceilalți moși din sat. Toți erau iobagi ai statului și după ce plăteau cu bani peșin taxele pe care le datorau împăratului, le rămânea prea puțin pentru a cumpăra cele trebuincioase casei. În locul vaselor schimbate pe bucate, Ion încărcă pe murg porumb, varză, puțin ovăz și grâu, dar din ăsta mai rar, în anii buni, când se făcea mult și era ieftin de tot sau când ajungea până mai departe, în pusta unguirească, unde lemnul fiind rar, scotea un preț mai bun, și le aducea la pruncuț, acasă. Banii cei mai mulți însă îi lua iobăgia, cu toate taxele ei, ce trebuiau plătite cu sfințenie. „Nu am pâine, nu am sare/Toate le-o dus darea mare/Darea mare ce m-apasă/De stă sufletul să-mi iasă”, spunea vechea doină moțească. Până și Alisandru Iancu, care locuia în partea cealaltă a satului, om înstărit, care avea stupi cu albine, porci, oi, vaci și câțiva boi, pe lângă câteva sfori de pământ, pe deasupra jude sătesc și gornic de pădure, „omul stăpânirii” după cum șopteau unii, era iobagul statului. Cândva pădurile astea fuseseră toate ale moșilor și le foloseau așa cum voiau ei, obișnuia să spună moșul lui Ion. O fi știut el ce spune, că era om bătrân, cu peste optzeci de ierni în spinare, și umblat, fusese cu vase de lemn până la Dunăre, până în Dobrogea, iar în partea astalaltă până bine departe în Ungaria. Moșul lui Ion nu își amintea ca moșii să fi trăit în bogăție nici atunci când pădurile erau ale lor, dar nici atât de săraci ca acum (...)